

Fimmtudaginn 11. september 1997.

Nr. 73/1997.

Sæfell hf.

(Helgi Jóhannesson hrl.)

gegn

íslenska ríkinu

(Friðjón Örn Friðjónsson hrl.)

Veðskuldabréf. Skuldskeyting.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómaramanir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Markús Sigurbjörnsson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 20. febrúar 1997. Hann krefst aðallega sýknu af kröfum stefnda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, en til vara, að krafa stefnda verði aðeins látin bera dráttarvexti frá 15. júní 1995 og málskostnaður á báðum dómstigum falli niður.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Í málinu krefur stefndi áfrýjanda um greiðslu eftirstöðva skuldar samkvæmt veðskuldabréfi, út gefnu af áfrýjanda 10. maí 1991 til stefnda. Hinn 31. desember sama árs keypti félagið Hamraendar hf. fasteign, sem stóð upphaflega að veði fyrir skuldinni, af áfrýjanda og sameiganda hans. Leitaði síðan umrætt félag eftir skuldskeytingu í bréfi til stefnda 10. júní 1992. Þessu erindi svaraði stefndi ekki bréflaga, og greinir aðila á um, hvað áfrýjanda hafi verið tilkynnt munnlega um afstöðu stefnda til þess. Eftir þetta stílaði stefndi greiðsluseðla vegna skuldabréfsins á Hamraenda hf.

Fallist verður á það með héraðsdómara, að stefndi verði ekki talinn hafa samþykkt skuldskeytingu með athöfnum sínum eða afhafnaleyfi í kjölfar fyrrnefnds bréfs 10. júní 1992. Hefur áfrýjandi ekki sýnt fram á önnur atvik, sem hafi getað leitt til skuldskeytingar. Verður hinn áfrýjaði dómur því staðfestur, þar á meðal um dráttarvexti, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 25/1987. Þá verður áfrýjandi dæmdur til að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Sæfell hf., greiði stefnda, íslenska ríkinu, 90.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 9. desember 1996.

Mál þetta, sem dómtekið var 15. nóvember sl., er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af Skúla Bjarnasyni hdl. f. h. ríkissjóðs, kt. 540269-6459, Sölvhólgötu 7, Reykjavík, á hendur Páli Guðmundssyni, kt. 140144-2589, Skúlagötu 22, Stykkishólmi, stjórnarformanni Sæfells hf., kt. 4420878-0289, Aðalgötu 3, Stykkishólmi, f. h. félagsins með stefnu, birtri 6. október 1995.

Dómkröfur stefnanda eru, að hið stefnda félag verði dæmt til að greiða stefnanda 872.670 krónur með dráttarvöxtum, eins og þeir eru ákveðnir af Seðlabanka Íslands á hverjum tíma samkvæmt 10. gr. laga nr. 25/1987, frá 1. apríl 1994 til greiðsludags. Þess er krafist, að dráttarvextir leggjist við höfuðstól á tólf mánaða fresti samkvæmt 12. gr. laga nr. 25/1987, í fyrsta skipti 1. apríl 1995. Einnig er krafist málskostnaðar að mati dómsins með hliðsjón af fram lögðum málskostnaðarreikningi að viðbættum virðisaukaskatti á málflutningsþóknun.

Stefndi krefst þess aðallega að verða sýknaður af kröfum stefnanda og að stefnandi verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað stefnda að skaðlausu að mati dómsins. Verði fallist á kröfu stefnanda, er þess til vara krafist, að krafa stefnanda beri einungis dráttarvexti frá og með 15. júní 1995 og málskostnaður falli þá niður.

Stefnandi segir, að umkrafin skuld sé samkvæmt veðskuldabréfi, út gefnu 10. maí 1991 af stefnda. Þar viðurkenni stefndi að skulda ríkissjóði Íslands 1.538.549 krónur, sem hann lofi að greiða með tíu afborgunum á sex mánaða fresti, í fyrsta sinn 1. október 1991. Stefnandi segir, að lán þetta hafi verið verðtryggt miðað við lánskjaravísitölu með grunnvísitölu 3070 stigum og borið meðalvexti banka og sparisjóða af verðtryggðum skuldabréfum, eins og þeir hafi verið á hverjum tíma samkvæmt útreikningi Seðlabanka Íslands, upphaflega 7,9%. Skuldabréf þetta hafi verið tryggt með veði í Hamraendum 5, Stykkishólmi, sem hafi verið í eigu stefnda, er skuldabréfið var gefið út. Stefnandi segir, að fasteignin hafi verið seld Hamraendum hf. 31. desember 1991, en 24. maí 1994 hafi eignin síðan verið seld á nauðungaruppbóði og ekkert af uppboðsandvirðinu gengið upp í kröfu stefnanda.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að ekki hafi verið samið um skuldkeytingu á umstefndu skuldabréfi við sölu veðsins, þótt eftir því hefði ver-

ið leitað, en hins vegar hafi verið skráður á bréfið nýr greiðandi, Hamraendar hf., og honum síðan sendir greiðsluseðlar vegna skuldarinnar fram að sölu eignarinnar á uppboði. Af hálfu stefnanda er staðhæft, að aldrei hafi verið fallist á umbeðna skuldskeytingu.

Stefnandi reisir kröfu sína, eins og áður sagði, á framangreindu skulda-bréfi, dskj. nr. 3. Skuldabréfið sé í vanskilum frá gjalddaga, 1. apríl 1994, og hafi bréfið verið gjaldfellt þann dag samkvæmt heimild í bréfinu sjálfu. Þá hafi eftirstöðvar skuldabréfsins numið 838.434 krónum, en samningsvextir frá 1. október 1993 34.236 krónum, samtals 872.670 krónum, sem séu stefnufjárhæð málsins.

Um lagastoð vísar stefnandi til XVII. kafla laga nr. 91/1991 og á „almennar reglur samninga- og kröfuréttarins“, um dráttarvexti til III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, málskostnað til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 og virðisaukaskatt á málflutningsþóknun til laga nr. 50/1988, en stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur. Um varnarþing vísar hann til 35. gr. laga nr. 91/1991.

Stefndi styður sýknukröfu sína því, að í júní 1992 hafi orðið skuldskeyting á umkrafinni skuld, Hamraendar hf. hafi komið í stað hans sem skuldari. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að bréf framkvæmdastjóra Hamraenda hf. 10. júní 1992 til stefnanda (dskj. nr. 6), þar sem fram komi ósk félagsins um, að ríkissjóður skuldskeyti ákveðnum lánum, þ. m. t. áður nefndu skuldabréfi, þannig, að Hamraendar hf. verði skuldari í stað stefnda, munnlegt samþykki starfsmanns stefnanda og eftirfarandi tilkynningar stefnanda um afborganir af skuldabréfinu, stílaðar á Hamraenda hf., staðfesti, að nýr skuldari í stað stefnda hafi í raun verið samþykktur af stefnanda. Verði nokkur vafi talinn á því, að skuldskeyting hafi verið samþykkt af stefnanda, telur stefndi, að stefnandi eigi að bera hallann af því að hafa ekki með formlegum hætti hafnað ósk Hamraenda hf. um skuldskeytingu.

Stefndi vísar til einkamálsins nr. E-6058/1995: Ríkissjóður Íslands gegn Sólborgu hf., máli sínu til stuðnings, en dómur féll í því 12. júní sl. Hann telur, að öll rök hnígi að því að viðurkenna í þessu máli skuldskeytingu eins og í málinu gegn Sólborgu hf., enda sé enginn eðlismunur á þessum málum. Hann telur, að greiðsluáskorun lögmanns stefnanda, sem lögð var fram í málinu gegn Sólborgu hf., hafi sömu þýðingu í þessu máli, þ. e. staðfesti skuldskeytingu; lögmaðurinn hafi einungis ætlað að spara réttargjöld með því að senda eina áskorun, þótt um hliðstæð þrjú skuldabréf í vanskilum væri að ræða.

Um heimild til að bera fyrir sig varnir, byggðar á sjónarmiðum um skuldskeytingu, vísar stefndi til a-liðar 1. mgr. 118. gr. laga nr. 91/1991. Um málskostnað vísar hann til 129. gr. og 130. gr. sömu laga.

Niðurstaða.

Samkomulag var með aðilum um, að í þessu máli yrðu lagðar til grundvallar aðilaskýrsla Gunnlaugs Árnasonar framkvæmdastjóra og vitna-skýrsla Rögnu Unnar Helgadóttur í máli nr. E-6058/1995: Ríkissjóður Íslands gegn Sólborgu hf. Í framburði Rögnu, sem starfar hjá embætti ríkisféhirðis við innheimtu, kom fram staðhæfing um, að skuldskeyting hefði ekki verið samþykkt af hálfu ríkisféhirðis, enda væri það ekki í verkahring ríkisféhirðis að samþykkja slíkt.

Í máli stefnanda gegn Sólborgu hf., sem vísað var til, lá fyrir bréf, þar sem lögmaður stefnanda m. a. gefur Hamraendum hf. kost á að semja um greiðslu skuldarinnar skv. veðskuldabréfi, sem sótt var til greiðslu í því máli, eftir að hin veðsetta eign hafði verið seld á nauðungaruppboði og ljóst var, að skuldin fékkst ekki greidd af uppboðsandvirðinu. Þetta var talið taka af skarið um, að skuldskeyting í því tilviki teldist viðurkennd af stefnanda. Engu slíku gagni er til að dreifa í þessu máli. Og þótt stefnandi hafi ekki svarað með formlegum hætti tilboði Hamraenda hf. um skuldskeytingu og sótt það félag um greiðslu, á meðan það var eigandi veðsins, verður gegn andmælum stefnanda að telja, að stefndi hafi ekki sýnt fram á, að stefnandi hafi samþykkt Hamraenda hf. sem skuldara í stað stefnda af skuld samkvæmt veðskuldabréfi því, sem hér um ræðir.

Ekki er deilt um, að veðskuldabréfið gjaldféll 1. apríl 1994. Kröfu stefnda um, að stefnufjárhæð beri einungis dráttarvexti frá og með 15. júní 1995, er því hafnað, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 25/1987, sbr. 4. gr. laga nr. 67/1989.

Samkvæmt framangreindu verður stefndi dæmdur til að greiða stefnanda 872.670 krónur með dráttarvöxtum, svo sem í dómsorði segir.

Eftir atvikum er rétt, að stefndi greiði stefnanda 210.000 krónur í málskostnað, og hefur þá verið tekið tillit til virðisaukaskatts á málflutningsþóknun.

Páll Þorsteinsson héraðsdómari kveður upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sæfell hf., greiði stefnanda, ríkissjóði Íslands, 872.670 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum af sömu fjárhæð frá 1. apríl 1994 til greiðsludags.

Stefndi greiði stefnanda 210.000 krónur alls í málskostnað.